

هنر معلمی کردن^۱

مرضیه قوهستانی

آموزگار پایه‌ی پنجم ابتدایی، ناحیه‌ی یک شیراز

شغل معلمی با وجود همه‌ی لحظات و تجربیات شیرینی که به ارمغان می‌آورد، چالش‌های خاص خود را هم به همراه دارد. از این‌رو، معلم باید در برابر موقعیت‌های چالش‌برانگیز انعطاف داشته باشد و با شکیبایی آن‌ها را به فرصت تبدیل کند. از طرفی هنر معلم کار کردن با انسان‌هایی است که هر کدام پیچیدگی‌ها و ظرافت‌های خاص خودشان را دارند، پس باید در مقابل هر کدام از دانش‌آموزان هوشمندانه و ماهرانه عمل کرد. در ادامه به چند نمونه از این موقعیت‌ها اشاره می‌کنیم.

۱

تصور کنید روزی وارد کلاس می‌شوید و کاریکاتور خودتان را روی تخته می‌بینید. واکنش شما چیست؟

پاسخ به این سؤال ممکن است هزاران راه‌حل را در ذهن شما به تصویر بکشد، اما یکی از بهترین راه‌حل‌ها این است که معلم با شوق و علاقه کاریکاتور را تماشا کند و به دانش‌آموزان بگوید: «آن‌قدر کاریکاتور روی تخته زیبا کشیده شده است که من حیفم می‌آید آن را پاک کنم. صبر می‌کنم تا این هنرمند کاریکاتور را روی کاغذ هم رسم کند. من به این کاریکاتوریست با استعداد تبریک می‌گویم.»

معلم در اینجا به‌جای آنکه به تنبیه دانش‌آموز بپردازد، خلاقیت دانش‌آموز را تشویق می‌کند و هنر او را محترم می‌شمارد. وی در فرصت‌های بعدی می‌تواند با دانش‌آموز درباره‌ی اتفاق پیش‌آمده گفت‌وگو کند.

۲

فرض کنید وسط تدریس درس ریاضی، یکی از دانش‌آموزانی که برای پرسش و پاسخ صدا زده‌اید، روی تخته‌ی سیار کلاس می‌افتد و آن را می‌اندازد و کل کلاس به خنده می‌افتد. واکنش شما چیست؟ **واکنش اول:** معلم همراه با دانش‌آموزان می‌خندد و بعد هم به آن دانش‌آموز می‌گوید: «خیلی دست‌وپا چلفتی و بی‌دقت هستی. حالا چرا مثل مجسمه ایستاده‌ای؟ منتظر چه هستی؟»

واکنش دوم: معلم آرام به دانش‌آموز نزدیک می‌شود و می‌گوید: «این تخته‌های سیار هم عجب دردسری دارند! ببینم کمک می‌خواهی؟»

بدون شک واکنش شماره‌ی دو می‌تواند برای این موقعیت مناسب باشد.

معلم در کلاس درس نباید به شخصیت دانش‌آموزان برچسب بزند؛ بلکه باید با رفتار و گفتار خودش، دانش‌آموزان را در موقعیت‌های حساس و پر دردسر یاری دهد.

۳

تجسم کنید می‌خواهید از بین دو تابلو یکی را به کمک دانش‌آموزان برای نصب در کلاس درس انتخاب کنید و از دانش‌آموزان نظرخواهی می‌کنید. همه‌ی دانش‌آموزان نظر خود را سریع اعلام می‌کنند؛ ولی یکی از دانش‌آموزان همچنان پاسخ نمی‌دهد و کلاس را منتظر می‌گذارد. واکنش شما چیست؟

واکنش اول: معلم می‌تواند با عصبانیت به دانش‌آموز بگوید: «ما تمام روز وقت نداریم که منتظر نظر جنابعالی باشیم. زود باش تصمیم بگیر و نظرت را بگو.»

واکنش دوم: معلم می‌تواند این‌گونه بگوید: «تصمیم‌گرفتن درباره‌ی این موضوع خیلی هم آسان نیست. در هر دو تابلو جزئیاتی وجود دارد که تو ممکن است از آن خوشت بیاید. به نظرت کدام تابلو تو را بیشتر مجذوب می‌کند؟»

توانایی معلم در انتقال احترام و همدلی در واکنش دوم، این موقعیت را به‌نحو مطلوبی به سرانجام می‌رساند.

۴

تصور کنید دانش‌آموزی را پای تخته آورده‌اید تا مسئله‌ی ریاضی را حل کند، اما او در حل این مسئله ناتوان است و سکوت می‌کند و به‌تازده شما را نگاه می‌کند. واکنش شما چیست؟

واکنش اول: معلم به دانش‌آموز می‌گوید: «تو کلاً در درس ریاضی مشکل داری و هر چقدر هم که توضیح بدهم نمی‌فهمی. گوش‌هایت را سر کلاس ریاضی بیشتر باز کن.»

واکنش دوم: معلم به دانش‌آموز می‌گوید: «می‌دانم که درس ریاضی ممکن است سخت باشد. گاهی برای حل مسائل باید از راهبردهای متفاوتی استفاده کنیم. به خاطر داشته باش که راهبرد رسم شکل می‌تواند در اینجا بسیار مفید باشد. شاید لازم باشد در این درس تمرینات بیشتری حل کنی.»

در واکنش دوم معلم شخصیت دانش‌آموز را زیر سؤال نمی‌برد و به او توهین نمی‌کند و اطمینان‌خاطر بیهوده هم به او نمی‌دهد. در عوض با او همدلی می‌کند و به او راهکار ارائه می‌دهد.

